

uporabil za svoje delo vse važnejše vire, v katerih se dobé podatki o delovanju tega bana. Spis ni preobširen, a moramo priznati, da se je pisatelj trudil, da v tem okviru opiše vse važnejše dogodke iz življenja Bakačevega, posebno pa še iz banovanja njegovega. V prvem delu „Od rojstva Tomaževega do početka velikih napadov turških“ (1558—1590) pripoveduje pisatelj o rodovini Bakačev, o turških bojih in kako je postal Tomaž hrvaški ban. V drugem delu se opisujejo boji okoli Siska in bitka pri Sisku l. 1593., v tretjem delu pa dogodki od zmage pri Sisku do tedaj, ko je odložil Erded bansko čast (od l. 1593—1595.). V četrtem delu razpravlja pisatelj o dogodkih iz l. 1595.—1624., o turških bojih na Ogrskem, o prepirih med Matijo in Rudolfom II. ter o drugem imenovanju Erdeda za bana. Tudi pripoveduje pisatelj, kako kralj ni dal imenovanega bana ustoličiti, in kako je letá iznovič odložil to čast leta 1614. Tomaž Erded je umrl l. 1624. ter je pokopan v stolni cerkvi zagrebški, kjer ima spomenik v desni ladiji.

Mnogo dogodkov iz te dobe hrvaške zgodovine je znanih tudi Slovencem, posebno turški boji in bitka pri Sisku, ki je obsežno opisana v življenjepisu Andreja Turjaškega (Letopis Matice Slovenske za l. 1893). Le podatki, ki jih je pisatelj povzel zapisnikom hrvaškega zbora (Articuli dominorum et nobilium aliorumque Statuum et Ordinum) so deloma novi ter nam razjasnjujejo natančneje grozne skrbi in borbe, ki so jih imeli Hrvatje v tem času za obstanek svoje domovine. Le nekaj nam je omeniti pri tem opisu: Tožbe hrvaških stanov zoper vojaške zapovednike v Krajini in zoper takozvano nemško soldatesko so bile prehude. Slabo je bilo tudi tej vojski, ker ni bila oskrbljena, kakor bi bila morala biti, saj še za denar niso hoteli hrvaški plemiči dajati žita in druge hrane tej vojski iz same mržnje proti nemškim zapovednikom. Vojaki so si morali s silo iskati hrane. Sicer pa ti zapovedniki izpočetka tudi niso bili tako strašni, kakor so opisani. Malo čudno se glasé te tožbe tudi v omenjeni knjigi, ker se prepogostoma navajajo. Čudno, da pisatelj ni omenil znamenitih besed bana Bakača: „Regnum regno non praescribit leges“ (kraljestvo kraljestvu ne daje postav), dasi ga pokaže vselej kot zvestega branitelja pravic hrvaškega naroda. Te krilate besede se še danes prav pogostoma navajajo v političnih borbah med Hrvati in Mažari. Sicer pa je ta knjiga prav poučna in pripravna, da probudi v bravcu domoljubnega duha in spoštovanje do velikih in zaslužnih mož hrvaške prošlosti. Zato jo priporočamo vsem, ki radi čitajo življenjepise znamenitih mož, a posebno še mladeži, za katero imamo še vse premalo spisov iz domače zgodovine. J. Steklasa.

Poljska književnost.

V Varšavi izhajajo že več let obširno znamenito delo, čigar polni naslov je: *Encyklopedya Kościelna*, podług teologicznej Encyklopedyi Wetzera i Weltego z licznemi jej dopełnieniami, przy współpracownictwie kilkanastu duchownych i świeckich osób, wydawana dotąd przez ś. p. ks. Michała Nowodworskiego, a obecnie prowadzona dalej przez ks. Aleksandra Zarembę. Ravnokar je izšel XXIV. zvezek, obsegajoč članke: Rytual, Rzym, sakramenta, samobojstwo, Savonarola, sąd boży, sądownictwo, sceptycyzm, scholastyka, Schopenhauer, sekularyzacya i. dr. Ta zvezek šteje XII + 630 str. ter velja kakor poprejšnji 3 rublje. Treba je priznati, da je to za poljsko književnost kaj znamenito delo. Sicer ima v prvi vrsti značaj bogoslovske knjige, vendar sega z apologetičnega stališča v vse druge znanosti, zlasti v modroslovje in zgodovino.

Dogodki na Kitajskem so zbudili tudi med Poljaki za iste živo zanimanje. Že prej je izdal E. Bard knjigo *Chińczycy u siebie*, tłumaczenie z francuzkiego, ki je izšla v dveh zvezkih kot brezplačna priloga „Gazete Polske“. Omeniti pa nam je tudi delca *Chiny i Chińczycy* od Edmunda Plauchuta, ki ga je prevel na poljski jezik neki Michałowski. Poslednje delce je izšlo kot 143. zvezek zbirke „Biblioteka dzieł wyborowych“, ki se prodajajo po 27 kr.

V tej zbirki je izšla v novem natisu v dveh zvezkih „powieść współczesna“ Maryi Rodziewiczowej z naslovom *Dewajtis*, katero je kritika pred kakimi desetimi leti zelo hvalila ter jo postavila v eno vrsto z deli H. Sienkiewicza. Srbski prevod te povesti od Nikole Minajlovića Rajka je izšel že 1896. l. v Belemgradu, pričakujemo pa tudi slovenskega. Dočim je veljal prvi natisek 2 gld., velja sedaj drugi le 1 K 8 h.

V tej zbirki je izšla še povest *Ostatny Batory*. Powieść historyczna Mikołaja Josika, ter zemljepisno delo *Przez pustynie Azji* dra. Leona Hedina, v prevodu Viktorja Delenana.

D. Mercier je osnoval v Varšavi „Bibliotekę neo-scholastyczną“, katere je izšlo doslej že več snopičev. V tej zbirki izhajajo *Historya psychologii nowożytniej* istega pisatelja. i+a.

Ruska književnost.

Ruska književnost se je vnovič obogatila z znamenitimi deli, od katerih imenujemo danes le sledeča:

Gesse-Vartek, Ernest: *Kitaj i kitajci*. Žizn, nravy i običaji sovremennago Kitaja. S 32 gravjurami, 114 risunkami v tekstě i kartoj kitaj-

skoj Imperiji. Perv. A. i P. Tanzen. Petrograd 1901. To krasno knjigo avstrijskega popotnika je pozdravila ruska kritika z odkritosrčnim veseljem, češ, da se je pojavila v najbolj priličnem času, ko so oči skoro vsega sveta obrnjene na dogodke, ki se vrše v tem „nebeškem“ cesarstvu. Ruski prevod je odličen in oblika knjige sijajna.

Slavjanskoje blagotvoriteljnoje občestvo v Petrogradu je izdalo knjigo: *Horvaty*. S priloženjem karty Horvatiji, Slavoniji i Dalmaciji. Očerk A. L. Lipovskago. S. Peterburg 1900. Ne gledé na to, da je L. V. Berezin izdal 1879. l. v dveh zvezkih obširno delo: „Horvatija, Slavonija, Dalmacija i Vojennaja Granica“, napisal je A. L. Lipovski tu novo knjigo o Hrvatih. Leta 1898. je izšla knjiga N. Ovsjanega: „Serbija i Serby. S kartoju Serbiji.“ Lani je izšlo istega pisatelja delo „Bolgarija i Bolgary. S kartoju Balkanskago poluostrova.“ Doslej so bili Rusi slabo poučeni o južnih Slovanih, in knjige, ki so jim poročale o nas, so bile sestavljene površno in neznanstveno. Sedaj pa so se Rusi začeli zelo zanimati za naše razmere. Ta knjiga o Hrvatih je gotovo najboljšo rusko delo te vrste. Upamo, da pridejo sedaj tudi Slovenci na vrsto!

Pisatelj A. P. Lopuhin je izdal *Istoriju hristijanskoj cerkvi*. Petrograd 1900. C 2 r. 50 k. Delo je razdeljeno na dva dela, in sicer obsega prvi del zgodovino krščanskega zapada, drugi del pa zgodovino vshodne cerkve.

V Moskvi je jela izhajati v snopičih svetovna zgodovina z naslovom *Vsemirnaja istorija* G. F. Helmolta. Ruski prevod iz nemščine je oskrbel N. N. Haruzin. To obširno delo izide skoro sočasno z izvirnikom ter bo obsegalo več zvezkov. Cena 1. zvezka 4 rublji.

Društvo „Obščestvennaja poljza“ izdaja v snopičih ruski prevod dela A. E. Brehma z naslovom: *Žizu životnyh*. Ilustrirvanneje izdanije v treh tomah. Peredélano dlja junošestva s 3-go nemeck. ispravl. izdanija, pod uredništvom K. K. Sentllera. Cena po naročilni poti za tri zvezke s poštnino vred 9 rubljev. Bilo bi pač želeli, da bi veščak predelal to knjigo. Brehm opisuje živalsko življenje res sijajno in mikavno, a z darvinistično tendenco. Zato se sme njegova knjiga le previdno rabiti. Ta ruski prevod je toliko predelan, da se more dati mladini v roko.

Pisatelj V. P. Avenarius je izdal že dva zvezka svoje „zgodovinske trilogije“, kateri je dal naslov: *Za Cereviča*. Prvi zvezek nosi naslov „Tri věnca“ (c. 1 r. 50 k.); drugi pa „Syn atamana“ (c. 1 r.). Snov povesti je zajeta iz dobe znamenitega Laži-Dimitrija; delo je namenjeno mladini.

Pisatelj F. Romer je izdal v Moskvi povest z naslovom: *Pod raznymi flagami*. Roman v treh častjah. Moskva 1901. C. 1 r. 50 k. Pisatelj Romer slovi po pravici kot poznavalec ruskega življenja na deželi. Roman „Pod raznimi prapori“ se kaj prijetno čita. Priporoča se zlasti onim, ki se hočejo seznaniti z življenjem ruskega naroda na deželi.

Sloveči beletrist N. A. Lejkin je izdal ravnokar v Petrogradu roman z naslovom: *Pervyje šagi* (prvi koraki). Cena 75 kop. Kritika to novo delo zelo hvali. Ravno tam je izšel že v četrtem izdanju roman istega pisatelja *Hristova nevěsta*. Cena takisto 75 kop.

Knez Golicyn, ki ima kot slovstvenik pseudonim Muravlin, je izdal roman z naslovom: *Vavilnjanje* (Babilonci) To delo nadarjenega beletrista zelo hvali ruska kritika.

Brat slovečega ruskega skladatelja, M. Čajkovskij, je jel v Moskvi in v Lipskem izdajati v snopičih *Žizu Petra Iljiča Čajkovskago*. Vse delo izide v 20 snopičih, ali v treh debelih zvezkih. V prvem snopiču so opisana slavnega skladatelja mladostna leta. Cena za vse delo po naročilni poti 6 rubljev.

A. N. Čudinov je izdal v Petrogradu *Spravočnyj slovar ortografičeskij, etimologičeskij i tolkovyj russkago literaturnago jazyka*. Spb. 1900—1. Cena. 6 r. Pisatelj je imel z izdajo tega slovarja ta namen: da pojasni, popravi ter sploh za stalno določi pisavo ruskega književnega jezika. Ali bo dosegel svoj namen ali ne, to je seveda nerešeno vprašanje, kajti težavno je zapovedovati pisateljem tako obširne države, kakor je Rusija, naj se vsi držé enotnega pravopisa. Knjigo priporočamo tudi Slovencem, učečim se ruščine. Škoda samo, da ji je cena nekoliko prenapeta.

i+a

